

Asia: VN/22496/2026

Kirjallinen lausunto sosiaalihuollon palveluissa käytettävää teknologiaa koskevista säännösehdoista (HE 113/2025 VP)

Vivago Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta. Olemme suomalainen terveysteknologian toimija jo vuodesta 1994. Meillä on tänä päivänä yli 100 000 Vivago-rannekkeen käyttäjää. Vivago Vista –ohjelmistomme on CE-merkitty lääkinällinen laite. Vivagon rannekepohjaisten turvapuhelin-, hoitajakutsu- ja henkilöturvaratkaisujen lisäksi valikoimassamme on sensoritekologiaa hyödyntävä ratkaisu Vivago SentioAI.

Yleiset huomiot

Pidämme erittäin kannatettavana esityksen tavoitetta luoda sosiaalihuollon palveluissa käytettävälle teknologialle selkeä lainsäädännöllinen perusta sekä mahdollistaa teknologian nykyistä laajempi hyödyntäminen asiakkaiden turvallisuuden, toimintakyvyn, hyvinvoinnin, osallisuuden sekä myös ennaltaehkäisyn ja palvelujen vaikuttavuuden tukena.

Kannatamme myös täydentävässä esityksessä korostettua riskiperusteista lähestymistapaa, jossa teknologian käyttöedellytyksiä arvioidaan suhteessa sen tosiasiallisiin vaikutuksiin asiakkaan perusoikeuksiin.

Pidämme tärkeänä, että sääntelyn jatkovalmistelussa huomioidaan teknologioiden merkittävät erot ja myös teknologian jatkuva kehittyminen. Sosiaalihuollossa käytettävät teknologiat eivät muodosta yhtä yhtenäistä kokonaisuutta, vaan niiden vaikutukset asiakkaan yksityisyyteen, itsemääräämisoikeuteen ja arkeen vaihtelevat huomattavasti.

Erityisesti on tärkeää huomioida teknologioiden erot esimerkiksi seuraavalla jaottelulla.

- kuvaa tai ääntä välittävät ja tallentavat teknologiat,
- ei-kuvantavat sensoriteknologiat,
- puettavat hyvinvointi- ja turvallisuusratkaisut,
- ennakoivaa analytiikkaa hyödyntävät ratkaisut.

On myös hyvä huomioida pykälään 47§ liittyen, että monet teknologiset ratkaisut voivat sisältää kattavasti erilaisia ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia sekä näin olla käytettävissä monipuolisesti erilaisiin asiakastarpeisiin ja -tilanteisiin.

Sääntelyn tulisi perustua teknologian tosiasiallisiin vaikutuksiin eikä pelkästään teknologiaan yleisenä käsitteenä ja mahdollistaa lainsäädännön joustavuus huomioiden teknologian jatkuva, voimakas kehittyminen.

Ei-kuvantava teknologia tulee erottaa selkeämmin kuvantavasta teknologiasta

Pidämme tärkeänä, että lainsäädännössä ja soveltamisohjeissa tunnistetaan nykyistä selvemmin ero kuvantavan ja ei-kuvantavan teknologian välillä.

Yksityisyyden suojan näkökulmasta on merkittävä ero sillä:

- tallentaako tai välittääkö ratkaisu kuvaa tai ääntä,
- vai havainnoiko se ainoastaan esimerkiksi liikettä, aktiivisuutta, olosuhteita, vuorokausirytmisiä tai turvallisuuteen liittyviä tapahtumia ilman kuva- tai äänisisältöä.

Riskiperusteinen sääntely toteutuisi johdonmukaisemmin, mikäli ei-kuvantavan teknologian käyttöedellytykset suhteutettaisiin sen todelliseen vaikutukseen yksityisyyden suojaan.

Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa turvallisuustavoite tai asiakkaan hoivan vaikuttavuus voidaan saavuttaa ilman kuvaamista tai äänen tallentamista.

Teknologian rooli ennakoinnissa tulee tunnistaa selkeämmin

Pidämme erittäin tärkeänä, että teknologian hyödyntämistä ei tarkastella ainoastaan toteutuneiden vaaratilanteiden tai riskien näkökulmasta. Monien hyvinvointia, toimintakykyä ja turvallisuutta tukevien teknologioiden keskeisin hyöty asiakkaalle syntyy nimenomaan ennakoinnista ja sen mahdollistaman hoivan tietoperustaisen vaikuttavuuden ja yksilöllisen kohdennuksen vahvistamisesta ammattilaisten työn tukena.

Teknologian avulla voidaan tunnistaa esimerkiksi:

- toimintakyvyn asteittainen heikkeneminen,
- muuttuva vuorokausirytmä,
- lisääntyvä yöaikainen levottomuus,
- poikkeava aktiivisuus,
- kasvava kaatumisriski,
- voinnissa tai käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset,
- lisääntyvä kuormittuminen tai stressitason nousu.

Tällaiset havainnot mahdollistavat tuen ja avun kohdentamisen ennen vakavan haittatapahtuman syntymistä ja sen aiheuttamilta jälkiseurauksilta, kuten pitkät sairaalajaksot ja niiden aiheuttama toimintakyvyn romahdus, voidaan myös välttää.

Katsomme, että teknologian käytön välttämättömyyttä tulisi voida arvioida myös ennakoivasta ja ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Muutoin vaarana on, että teknologiaa voidaan hyödyntää vasta ongelmien jo toteututtua, mikä heikentäisi sekä vaikuttavuutta että asiakaslähtöisyyttä.

Teknologia voi tukea myös palvelutarpeen arviointia

Esitys korostaa teknologian käyttöä tunnistettuihin palvelutarpeisiin vastaamisessa. Käytännössä teknologia voi kuitenkin monissa tilanteissa auttaa myös palvelutarpeen tunnistamisessa.

Lyhytaikainen ja tarkoituksenmukainen havainnointi voi tarjota ammattilaiselle objektiivista tietoa esimerkiksi:

- aktiivisuudesta,
- liikkumisesta,
- levosta,
- unen laadusta,
- vuorokausirytmistä,
- toimintakyvyn muutoksista.

Tällainen tieto voi täydentää ammatillista arviota erityisesti tilanteissa, joissa henkilö ei itse kykene luotettavasti kuvaamaan omaa toimintakykyään tai avuntarvettaan. Pidämme tärkeänä, että matalan riskitason ei-kuvantavan teknologian käyttö palvelutarpeen arvioinnin tukena tunnistetaan lainsäädännössä tai sen soveltamisohjeissa.

Monet hyvinvointialueet ja palveluntuottajat hyödyntävät jo nyt esimerkiksi asiakkaan toimintakyvystä, unesta, vuorokausirytmistä, aktiivisuudesta, sekä niissä tapahtuvista merkittävistä muutoksista sekä poikkeamista tietoa ja analytiikkaa antavia teknologioita esimerkiksi arviointijaksojen ja kuntoutuksen vaikuttavuusarvioinnin tukena, sekä oikea-aikaisen, yksilöllisen vaikuttavan hoivan, lääkitysmuutosten seurannan ja esimerkiksi RAI- sekä palvelutarpeen arviointien tukena hoivatyön ammattilaisille.

Teknologia voi vahvistaa yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja inhimillistä kohtaamista

Esityksessä teknologia näyttäytyy pääosin mahdollisena puuttumisena asiakkaan yksityisyyteen. Käytännön kokemusten perusteella oikein valittu teknologia voi kuitenkin myös vahvistaa asiakkaan perusoikeuksia.

Esimerkiksi ei-kuvantava sensorteknologia voi vähentää:

- tarpeettomia yöaikaisia tarkastuskäyntejä,
- asiakkaan uneen kohdistuvia häiriöitä,
- jatkuvan valvonnan kokemusta,
- fyysisen seurannan tarvetta.

Tällöin asiakkaalle voidaan tarjota enemmän mahdollisuuksia olla omassa ympäristössään rauhassa ja omien voimavarojensa mukaisesti. Tämä tulee luonnollisesti tehdä asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioiden: tämä ei saa merkitä asiakkaan yksin jättämistä, vaan se tukee palvelujen oikea-aikaisuutta ja yksilöllistä kohdentamista näin suojaten henkilön yksityiselämää.

Samaan aikaan henkilöstön aikaa vapautuu rutiininomaisesta tarkastamisesta aidosti merkityksellisiin kohtaamisiin, vuorovaikutukseen sekä yksilölliseen tukeen.

Oikeasuhtaisuusharkinnassa tulisi huomioida teknologian mahdolliset myönteiset vaikutukset yksityisyyteen, itsemääräämisoikeuteen ja inhimilliseen kohtaamiseen yhtä lailla kuin mahdolliset rajoittavat vaikutukset.

Teknologian merkitys vammaispalveluissa

Esityksen tarkastelu painottuu vahvasti ikääntyneiden palveluihin. Katsomme kuitenkin, että sääntelyn vaikutuksia on arvioitava myös vammaispalveluiden näkökulmasta. Esimerkiksi monille neurologisia sairauksia tai neurokirjon piirteitä omaaville henkilöille jatkuva fyysinen valvonta ja henkilöstön läsnäolo voivat itsessään olla kuormittavia.

Tarkoituksenmukaisesti valittu teknologia voi mahdollistaa tilanteen, jossa asiakkaan voinnissa, kuormituksessa tai käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset havaitaan ilman jatkuvaa henkilöstön fyysistä läsnäoloa. Tällöin teknologia voi:

- vähentää valvonnan tunnetta,
- vahvistaa itsenäistä toimijuutta,
- lisätä kokemusta omasta rauhasta,
- tukea itsemääräämisoikeutta,
- mahdollistaa turvallisemman ja yksilöllisemmän asumisen.

Samalla voidaan tunnistaa kuormituksen lisääntyminen tai stressitilanteiden kehittyminen riittävän varhaisessa vaiheessa ja ehkäistä tilanteiden kriisiytymistä. Tällainen ennakointi voi parantaa paitsi asiakkaan omaa hyvinvointia, tukea heidän itsenäistä toimijuuttaan ja samalla myös muiden asiakkaiden sekä henkilöstön turvallisuutta asumisyksiköissä.

Lisäksi esitämme, että 47 c § soveltamista ei rajata kategorisesti pois kehitysvammaisten erityishuollosta. Myös näissä palveluissa teknologian käytön tulisi perustua yksilölliseen tarpeeseen ja 47 c §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymiseen.

Pidämme tärkeänä, että teknologian mahdollisuudet tukea osallisuutta, itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeutta tunnistetaan sääntelyssä nykyistä vahvemmin.

Teknologinen käyttövalmius tulee erottaa asiakaskohtaisesta käytöstä

Pidämme tärkeänä täsmentää ja tunnistaa teknologisen käyttövalmiuden ja asiakaskohtaisen teknologian käytön välistä eroa.

Monet hyvinvointiteknologiat perustuvat koko toimintayksikköä tai palveluntuottajaa laajemmin palvelemaan infrastruktuuriin:

- sensoriverkkoihin,

- tukiasemiin,
- hälytysjärjestelmiin,
- ohjelmistoihin,
- tietoliikennetkaisuuihin.

Tällainen käyttövalmius on edellytys sille, että teknologia voidaan ottaa käyttöön yksittäisen asiakkaan tarpeen perusteella silloin, kun tarve ilmenee.

Katsomme, että yksilöllisen välttämättömyysarvioinnin tulee kohdistua asiakkaan teknologian käyttöön sekä häntä koskevien tietojen käsittelyyn, ei toimintayksikön tekniseen käyttövalmiuteen. Muutoin vaarana on, että lainsäädäntö heikentää sellaisten ratkaisujen käyttöönottoa, joiden vaikuttavuus edellyttää koko toimintayksikön kattavaa teknistä infrastruktuuria.

Tämä voi muodostaa edelleen taloudellisen haasteen palveluita tuottaville toimintayksilöille. Erilaiset hoivateknologiat vaativat pääsääntöisesti jonkinlaisen infran toimiakseen koko toimintayksikön alueella. Kun teknologian käyttö perustuu kuitenkin asiakaskohtaiseen yksilölliseen arvioon, voi tämä johtaa ylimääräiseen kustannuskuormaan, jos teknologia jää osittain vaille käyttöä kiinteiden infrakustannusten säilyessä.

Asiakkaan tarvitseman teknologian saatavuus

Pidämme tarkoituksenmukaisena, että arvioinnin lähtökohtana on asiakkaan yksilöllinen tarve ja tavoiteltava hyöty, ei tietyn teknisen ratkaisun tai tuotteen käyttö sinänsä. Tämä on tärkeää myös siksi, että sosiaalihuollon palveluissa käytettävä teknologia kehittyy nopeasti. Sääntelyn tulisi olla teknologianeutraalia ja mahdollistaa uusien ratkaisujen käyttöönotto silloin, kun ne vastaavat asiakkaan tunnistettuun tarpeeseen ja täyttävät perusoikeuksien, turvallisuuden ja tietosuojan vaatimukset. Arvioinnin tulisi siksi kohdistua ensisijaisesti saavutettavaan hyötyyn ja teknologian vaikutuksiin eikä yksittäisiin teknisiin toteutustapoihin.

Pidämme tärkeänä selventää myös tilannetta, jossa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa todetaan teknologisen ratkaisun olevan tarkoituksenmukainen asiakkaan turvallisuuden, toimintakyvyn tai hyvinvoinnin kannalta, mutta esimerkiksi toimintayksikössä tarkoituksenmukaista teknologiaa ei ole käytettävissä.

Lainsäädännön / myöhemmän viranomaisohjauksen tulisi täsmentää, miten tällaisissa tilanteissa turvataan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu eri toimintayksiköissä ja hyvinvointialueilla.

Yhteenveto

Oikein hyödynnettynä teknologia voi samanaikaisesti lisätä turvallisuutta, vahvistaa yksilöllisyyttä ja itsemääräämisoikeutta, tukea itsenäistä elämää, mahdollistaa

21.8.2026

ennakoivampaa ja vaikuttavampaa hoivaa sekä vapauttaa ammattilaisten aikaa kaikkein tärkeimpään: ihmisen kohtaamiseen.

Katsomme, että sääntelyn tavoitteiden toteutumista voidaan parantaa vielä seuraavien kohtien täsmentämisen ja vahvistamisen kautta:

1. kuvantavat ja ei-kuvantavat teknologiat erotetaan selkeämmin toisistaan,
2. ennakoiva ja ennaltaehkäisevä teknologian käyttö tunnistetaan osaksi välttämättömyysarviointia,
3. sensori- tai muun analyyttisen teknologian käyttö palvelutarpeen arvioinnin tukena mahdollistetaan,
4. teknologian mahdollisuus vahvistaa yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja inhimillistä kohtaamista tunnistetaan nykyistä selkeämmin,
5. teknologian merkitys vammaispalveluissa ja myös muilla kohderyhmillä itsenäisen toimijuuden tukena huomioidaan,
6. teknologinen käyttövalmius erotetaan asiakaskohtaisesta käytöstä,
7. taloudellisten näkökulmien ja haasteiden tunnistaminen: sekä palveluntuottamisen ja toimintayksiköiden näkökulmasta
8. asiakkaan tarvitseman teknologian saatavuuteen liittyvien tulkintakysymysten täsmentäminen.

Olemme mielellämme käytettävissä asian jatkovalmistelussa. Kerromme tarvittaessa lisää käytännön kokemuksista sosiaalihuollossa käytettävien ei-kuvantavien sensoriratkaisujen ja puettavan hyvinvointiteknologian hyödyntämisestä. Asiakkaidemme kokemusten kautta voimme tuoda esiin, miten teknologia voi tukea turvallisuutta, yksityisyyttä, itsenäistä arkea, ennakoivaa ja vaikuttavampaa hoitoa samalla vapauttaen enemmän henkilöstön aikaa ihmisten kohtaamiseen ja yksilölliseen tukeen.

Kunnioittavasti,

Vivago Oy:n puolesta

Minna Saranpää

Asiakkuuspäällikkö, SOTE-asiantuntija

Vivago Oy

+358 40 826 7649

minna.saranpaa@vivago.com

Lars Sonckin kaari 14, 02600 Espoo, Finland

www.vivago.fi – www.vivago.com